

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

(Executive summary)

ชื่อเรื่องวิจัย : การพัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยความร่วมมือของภาครัฐ
องค์กรท้องถิ่น และชุมชนตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

ผู้วิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัติ คุณแก้ว และคณะ

ปีที่วิจัย : 2555

แหล่งทุนวิจัย : เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง

ความเป็นมาของปัญหาและเหตุจูงใจในการทำวิจัย

ปัจจุบันการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการมีรายได้ของประชาชน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย และเมื่อกล่าวถึงการท่องเที่ยวที่รายได้และเศรษฐกิจแล้ว มักจะนึกถึงนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวพักผ่อน ตามสถานที่ต่าง ๆ ในประเทศไทย ซึ่งก่อให้เกิดการจับจ่ายใช้สอยในธุรกิจและกิจกรรมต่าง ๆ มากมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การเดินทาง การเยี่ยมชมสถานที่ การพักผ่อน การบริโภคอาหาร และการบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นับว่าเป็นการนำเงินเข้าประเทศโดยกระจายรายได้ไปทั่วทุกภาค และเข้าถึงประชาชนโดยตรง เช่น คนขับรถรับจ้าง คนขายของขายอาหาร คนให้บริการ โรงแรม ผู้ให้บริการนวดแผนไทย ฯลฯ

กิจกรรมต่าง ๆ สำหรับการท่องเที่ยว มีหลายประเภท แต่กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวนิยมเที่ยวมากยิ่งขึ้น คือ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม ในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและ/หรือการบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ เช่น การออกกำลังกายอย่างถูกวิธี การนวดแผนไทย และอื่น ๆ

ตำบลนาป่า ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพราะมีแหล่งท่องเที่ยวหลายแหล่ง เช่น อุทยานแห่งชาติตากหมอก มีน้ำตกหลายแห่ง มีสถานที่ อากาศเย็นสบาย และภูมิประเทศที่สวยงาม นอกจากนี้ ตำบลนาป่า ยังมีอ่างเก็บน้ำเฉลียงลับ มีแหล่งการเรียนรู้การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ มีการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชผักปลอดสารพิษ มีการส่งเสริมการผลิตอาหารเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ มีการส่งเสริมการนวดแผนไทย รวมทั้งชุมชนมีโครงการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนอีกด้วย

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะในการพัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยความร่วมมือของภาครัฐ องค์กรท้องถิ่น และชุมชนตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อให้ชุมชนนาป่ามีระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีประสิทธิภาพ ประชาชนมีรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รวมทั้งการมีความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง สอดคล้องกับการพัฒนาท้องถิ่น จังหวัด และประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ และศักยภาพชุมชนตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
2. เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยความร่วมมือของภาครัฐ องค์กรท้องถิ่น และชุมชนตำบลนาป่า
3. เพื่อศึกษาผลการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยความร่วมมือของภาครัฐ องค์กรท้องถิ่น และชุมชนตำบลนาป่า
4. เพื่อประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน
5. เพื่อประเมินความพึงพอใจของประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชนตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
6. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว/นักกีฬา ต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชนตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

ระเบียบวิธีวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ประชาชนในตำบลนาป่า จำนวน 150 คน ผู้นำชุมชน ในตำบลนาป่า จำนวน 50 คน องค์กรท้องถิ่นในตำบลนาป่า จำนวน 3 องค์กร หน่วยงาน ในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 6 หน่วยงาน และ นักท่องเที่ยว จำนวน 480 คน

การดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาและประเมินสภาพ และศักยภาพชุมชนตำบลนาป่า ที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
2. ประเมินระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
3. ศึกษาและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
4. ประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน

5. ประเมินความพึงพอใจของประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนักท่องเที่ยว/นักกีฬา ต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ผลการวิจัย

1. ชุมชนตำบลนาป่ามีสภาพ และศักยภาพที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอยู่ในระดับมาก
2. ระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยความร่วมมือของภาครัฐ องค์กรท้องถิ่น และชุมชนตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความสอดคล้อง มีความต่อเนื่อง และนำไปสู่การปฏิบัติได้ในระดับดี
3. การดำเนินงานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พบว่า ประชาชน นักท่องเที่ยว และ นักกีฬา ทั้งในจังหวัดเพชรบูรณ์ และต่างจังหวัดเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่จัดขึ้น อันได้แก่ การเดิน การวิ่ง การขี่จักรยาน เป็นจำนวนมาก
4. ประชาชนตำบลนาป่า ได้รับผลกระทบทางบวกที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ รายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการปลูกพืชผักปลอดสารพิษ การผลิตสินค้าเพื่อสุขภาพ และการนวดแผนไทย ชุมชนมีความร่วมมือร่วมใจในการทำงานหรือ จัดกิจกรรมเพื่อประโยชน์ต่อชุมชนมากขึ้น รวมทั้งความร่วมมือกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน ที่จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง
5. ประชาชน และหน่วยงานที่เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชนตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมาก
6. นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชนตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมาก

ผลกระทบ

1. ด้านเศรษฐกิจ

การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ทำให้เกิดการรวมกลุ่มปลูกพืช ผัก ผลไม้ ปลอดสารพิษ ประชาชนให้ความสนใจในการปลูกพืช ผัก ผลไม้ปลอดสารพิษเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ กลุ่มแม่บ้านนาป่าที่ได้รับการฝึกการนวดแผนไทย ได้นำทักษะการนวดแผนไทย ไปเป็นอาชีพเสริมด้วย

2. ด้านสังคม

การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ทำให้มีการเพิ่มการจ้างงาน และการกระจายรายได้ ซึ่งเป็นส่วนที่ช่วยลดการอพยพของผู้คนออกจากพื้นที่ สร้างความเข้าใจระหว่างประชาชนในตำบลนาป่า กับนักท่องเที่ยว ในด้านวัฒนธรรม ทำให้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างกัน สิ่งเหล่านี้ช่วย

ให้เกิดความเห็นอกเห็นใจ และเข้าใจซึ่งกันและกัน นอกจากนี้การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง เพราะการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สามารถเพิ่มควมมีชีวิตชีวาของชุมชนได้ เนื่องจากการกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นคนในท้องถิ่นเท่านั้น การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งมีการแข่งขันเดิน วิ่ง และขี่จักรยาน จะทำให้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว

ด้านสิ่งแวดล้อม

ประชาชนชาวนาป่า ได้มีการรวมกลุ่มอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยมีการรณรงค์รักษาความสะอาดของบ้านตนเอง พัฒนาสถานที่สาธารณะ เช่น วัด อ่างเก็บน้ำเฉลี่ยลับ อุทยานแห่งชาติตาตหมอก ถนนและภูมิทัศน์ของตำบลนาป่าให้สะอาดเรียบร้อยและต่อเนื่อง โดยมีอบต.นาป่าให้การสนับสนุนกิจกรรมดังกล่าวด้วย ส่งผลทำให้ประชาชนมีจิตสาธารณะมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ดังนั้น เพื่อให้ชุมชนเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ในการวิจัยหรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต้องให้ชุมชนได้เป็นผู้คิด ผู้ทำ และผู้ติดตามประเมินผล เพราะจะทำให้ชุมชนมีความภาคภูมิใจในกิจกรรมนั้น ๆ

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับกระแสดemand ของสังคม และมีความเหมาะสมต่อสภาพชุมชนนั้น เช่น Community based tourism (การท่องเที่ยวชุมชน) Village tourism หรือ Village based tourism (การท่องเที่ยวตามหมู่บ้านชนบท ดุวิถีชีวิต ประเพณี การแต่งกาย ความเชื่อ) Sports tourism (การท่องเที่ยวเพื่อชมการแข่งขันกีฬาต่าง ๆ เช่น กีฬาพื้นบ้าน กีฬาไทย กีฬานานาชาติ)